

Aan: VV- Commissie BOD
Van: Mevrouw T.O. Fierens (PvdA) en de heer J.J. Démoed (CDA)
Onderwerp: Verbonden partijen: ijkpunten voor de verenigde vergadering
Datum: 22-4-2018

Verbonden partijen: ijkpunten voor de verenigde vergadering

1. De vraag:

Enkele malen is vanuit de Verenigde Vergadering aangekaart hoe we als VV goed en adequaat kunnen omgaan met de verbonden partijen. Gezocht wordt naar een inhoudelijke/politieke beoordelingsvisie, dan wel kader van de VV, vanuit de VV en voor de VV om:

- zich een beeld te vormen van het functioneren van de verbonden partijen in al haar dimensies, maar ook de regelingen als een pakket. Dat is vooral van belang en handig bij de behandeling van de jaarrekeningen en begrotingen van de verbonden partijen, die van Rijnland en de relatie tussen beide rekeningen en begrotingen. Dit betreft dan niet alleen de juridische, financiële en bestuurlijke kaders, maar eveneens de politieke en inhoudelijke thema's die voor Rijnland cruciaal zijn.
- een werkelijk dieper inhoudelijk inzicht te krijgen in het functioneren van verbonden partijen door met een zekere regelmaat te verdiepen per verbonden partij.

Deze behoefte is ter aanvulling op de kadernota Verbonden Partijen. Deze kadernota biedt een overzichtelijk kader op de juridische en bestuurlijke mechanismes en bestuurlijke rollen van VV, D&H en ambtelijke organisatie. Eveneens is er aandacht voor enkele prominente dilemma's zoals het tegenstrijdige rollen van eigenaar en opdrachtgever, c.q. klant. Echter wat mist is de bril waardoor de VV beoordeelt en haar invloed kan laten gelden, ook politiek inhoudelijk. Een eigen VV toetsingskader.

2. Achtergrond:

Het hoogheemraadschap kent een viertal verbonden partijen.

- GR slibverwerking
- GR het Waterschapshuis
- GR Aquon
- GR Belastingssamenwerking Gouwe Rijnland

In totaal is is onze klantbijdrage voor de verbonden partijen 18,6 mln, waarvan een 10 mln voor de slib verwerking

Verbonden partijen, gemeenschappelijke regelingen zijn binnen het bestel een bijzonder fenomeen:

- verbonden partijen worden aangestuurd op afstand en staan verder uit het zicht van het algemeen bestuur, en zeker van de inwoners;
- de gemeenschappelijke regelingen dragen bij aan de bestuurlijke lappendeken;
- er is sprake van dubbele rollen, de rol van mede bestuurder en de rol als klant.

Gemeenschappelijke regelingen worden opgezet omdat de schaal van het eigen waterschap ontoereikend is voor de taak, vanuit de gedachte van financiële of personele besparingen, of om inhoudelijke te winnen. Veelal functioneren ook de gemeenschappelijke regelingen ook in die zin, m.n. als uitvoerende instellingen.

Echter, naast de wettelijke kaders (paragraaf in de begroting etc.) en de kadernota Verbonden Partijen die toetst op de drie K's blijft de vraag vanuit welke eigen VV visie de VV de verbonden partijen stuurt. Bij die visie en sturing zijn een aantal thema's o.i. van eminent belang:

3. Vraagpunten mbt de sturing:

- hoe ziet de politieke sturing van de VV m.b.t. de verbonden partijen er uit. m.a.w. hoe wordt het collegeprogramma en de bestuurlijke speerpunten vertaald naar het beleid van de gemeenschappelijke regeling.
- hoe wordt omgegaan met bestuurlijke onenigheid over kernpunten. Kan de VV invloed uitoefenen bij een dergelijke oneindigheid. Hoe kan de VV haar onafhankelijke beïnvloeding versterken.
- de scheiding van de rollen bestuurder en klant, zowel bestuurlijk als ambtelijk. Bij Rijnland zijn slechts 2 hoogheemraden bestuurder bij een verbonden partij, Jeroen Haan (slibverwerking) en Hans Pluckel (de andere regelingen).
- inzicht in de relatie tussen de Rijnlandse begrotingen en de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen. Is in de begroting financiële voor -of nadelen van de gemeenschappelijke regeling voldoende zichtbaar en stuurbaar. Zijn die uitgangspunten nog zoals afgesproken of zijn de doelen gaandeweg verschoven en hoe zichtbaar is dat.
- inzicht in de aannahme m.b.t. de financiële voordelen die men denkt te behalen uit de GR. Komt deze aannahme voldoende uit en is dat voor de VV voldoende zichtbaar.
- inzicht in de efficiency winst mbt personele inzet en de betekenis voor personele inzet van Rijnland.
- inzicht in de inhoudelijke winst en het aansturen van die inhoud aan de voorkant van het proces door de VV.
- aandacht voor de schaal van de gemeenschappelijke regeling en de gevolgen voor wijzigingen van die schaal.
- bureaucratie en deregulering, draagt de GR hier wel of niet aan bij.

4. Enkele relevante punten uit de kadernota die betrekking hebben op bovenstaande vraagpunten:

- 1: " Leidend zijn de drie K's bij het aangaan van een samenwerkingsverband, te weten verbetering van kwaliteit, vermindering van kwetsbaarheid en verlaging van de kosten.
- 2: "De visie van Rijnland wordt gevormd door zakelijke kaders, als aangegeven in de wet en goed bestuur"
- 3: " Binnen het hoogheemraadschap worden – wanneer dat mogelijk is – bij een gemeenschappelijke regeling de rol van bestuurder/eigenaar en de rol van Klant/opdrachtgever bij verschillende collegeleden belegd. Indien dat niet mogelijk is, wordt het collegelid met de inhoudelijk relevante portefeuille afgevaardigd."
- 4: "Het beheersen bestaat uit een stelsel van maatregelen, afspraken en procedures die waarborgen dat het waterschap via zijn vertegenwoordiger in de verbonden partij kan bijsturen als werkelijkheid en planning van prestaties van verbonden partijen uit elkaar lopen.
- 5: de rollen van de VV:
 - X "De VV bepaalt wat de doelen en taken van Rijnland zijn, wat wel en niet bij het belang van Rijnland hoort en of de activiteiten van de verbonden partij binnen de doelstellingen passen.
 - X Leden van de VV treden niet op als vertegenwoordiger van Rijnland in het bestuur van een verbonden partij of als lid van de Raad van Commissarissen van een deelneming.
 - X De VV moet instemmen met de afwijkingen (lees: beperking) op de vastgestelde informatiebehoefte van een verbonden partij."
- 6 "De focus van de verenigde vergadering is primair gericht op het eigenaarschap door kaders te stellen, te controleren en toezicht te houden.
- 7: "Het dagelijks en het algemeen bestuur van de verbonden partij sturen op het eigenaarschap en het opdrachtgeverschap."
- 8: "Het is mogelijk om bij het aangaan van een verbonden partij af te spreken om twee bestuurders af te vaardigen. In dat geval moeten de andere deelnemers in de GR dezelfde behoefte hebben om beide rollen bij AB- vergaderingen met verschillende bestuurders te kunnen invullen. Die kans is niet groot. Daarom wordt geadviseerd dat Rijnland uit het college twee bestuurders per GR aanwijst. Voorafgaand aan een AB-vergadering van de GR nemen deze bestuurders de agenda door en bepalen een Rijnlands standpunt dat een van beide uitdraagt in de AB-vergadering."

5. VV visie en scenario's:

Diverse onderzoeksrapporten hebben aandacht besteedt aan dergelijke vragen mbt de verbonden partijen, zoals bv Wagenaar en Hoes, Berenschot of de Friese griffiers. Op basis hiervan, maar eveneens vanuit eigen ervaringen en observaties, komen we tot enkele concrete voorstellen.

5.1: De scheiding van de rollen van eigenaar en opdrachtgever/klant.

Deze rollen zijn binnen Rijnland wel ambtelijk gescheiden maar niet bestuurlijk. De aanbeveling uit de kadernota is niet ingevoerd. We stellen voor dat voor een volgende periode wel te regelen. Ten eerste meer principieel, door in overleg met de andere deelnemers aan de regeling een gescheiden verantwoordelijkheid in te voeren. Mocht dat niet mogelijk zijn gebruik te maken van alternatieve regelingen zoals ze door Rijnland, maar ook wel andere spelers zijn opgesteld.

5.2: VV kader toetsing

De kadernota geeft aan te sturen op de drie K's. Naast deze drie K's willen we de volgende VV criteria voorstellen:

- politieke en bestuurlijke speerpunten en werkwijze bij meningsverschillen
- tijdig inzicht in koerswijzigingen
- samenhang begrotingen
- sturing op inhoudelijke en personele winst
- schaalvoor- en nadelen

5.3: sturing aan de voorkant

Het zwaartepunt van de democratische controle wordt verlegd naar "sturing vooraf" hiervoor is tijdige informatie vooraf van plannen in conceptvorm een model. In die zin passen we de processen aldus meer aan bij ons BOB model, informatieve en beeldvormende VV's en van buiten naar binnen werken.

5.4: diepte analyses

De VV kan bv 2 gemeenschappelijke regelingen per jaar eens diepgaand bespreken waardoor inzicht en overzicht ontstaat en geleerde lessen weer bijdragen aan de kwaliteit van beheer, sturing en verantwoording. Dat inzicht helpt ook in de transparantie van bestuur.

5.5: rapporteurs

De VV benoemt per gemeenschappelijke regeling een of meerder rapporteurs. Deze rapporteurs volgen de ontwikkelingen en hebben daartoe toegang tot alle stukken. De rapporteurs spelen een rol in het voorbereiden van zienswijzen en houden daartoe een vinger aan de pols bij de fracties. Als onafhankelijke rapporteurs kunnen zij desgevraagd zienswijzen opstellen en voorleggen aan de VV.

5.6: VV deelnemers overleg.

Het instellen van een gezamenlijk (afgevaardigden) VV overleg van de deelnemers. Dit kan een kort en efficiënt contactpunt zijn om als VV tijdig en aan de voorkant input af te stemmen, afstemming te organiseren over b.v. rollen, maar eveneens invloed aan te wenden en te overleggen bij visieverschillen van politieke aard.

5.7: rekenkamer

De rekenkamer onderzoek te laten doen. Eerder onderzoek is gedaan bij Rijnland en de verbonden partijen zijn als onderwerp al ingediend bij de huidige Rekenkamer.

5.8: werkgroep Unie van Waterschappen

De Unie kan gevraagd worden een werkgroep verbonden partijen op te richten met als opdracht de sturing en betrokkenheid van de VV verder uit te werken.

